
Indhold:

Svinebesætning og Folkeoplysning
Vær med i konkurrencen og vind præmier fra Tele Danmark
Fra komik til comedy
Krop, kommunikation og krumspring
Æbleopskrift
En hængende oase
Billeder på en grøn by
Et sundt grin

Leder

Svinebesætning og folkeoplysning

Umiddelbart vil vel ingen tro at disse to ting har noget som helst til fælles, men det har de faktisk. Desværre har de tragi-komiske fælles vilkår udstukket på Slotsholmen i landets hovedstad. For nylig indgikkes der forlig på Christiansborg om en lov for hvor tit svinebesætninger i det ganske land skal i bad. Med en sådan detaillovgivning kan man undres over, at politikerne ikke i samme omgang også lovgiver at svinene skal "gå glad i bad". Det ville da være miljøvenligt så det brager. Denne trang til at fordybe sig (læs fortabe sig) i detaljer er en udbredt syge på tinge. Også inden for alle andre lovgivninger hænger den. F.eks. er der planer om inden for undervisning og folkeoplysning at lovgive om hvor og hvor mange steder man må være bestyrelsesmedlem på samme tid. Dvs. staten går ind og blander sig i hvor og hvor meget borgerne må engagere sig og udvise ansvarlighed ved at gå ind i bestyrelsesarbejde. Der er i det hele taget en uhyggelig tendens til at oplæste enkeltsager automatisk fører til ny småtings- eller særlovgivning, som virker mere eller mindre fanatisk. Politikerne mangler visioner, perspektiver og overblik - og de mangler mod til at lovgive i helheder og udstikke rammer i stedet for detailregler. De tror mere på ren styring frem for at tro på holdninger og ansvarlighed hos borgerne. Alle erfaringer fra det virkelige liv viser ellers at giver man ansvar, tager folk ansvar og tager man det fra dem, falder de tilbage i ansvarsløshed. Vi tror, at én af de ting, der er galt, er at politikere og embedsmænd mangler humor. Alvor (læs selvhøjtidelighed) uden humor er ikke til at holde ud, og humor giver overskud og øger indlæringssevnen. Humor og folkeoplysning har egentlig samme opgave: at skabe demokratiske mennesker. De er begge som antibiotika mod fanatismens infektion. Dvs. mere humor, mere demokrati. Mere demokrati, mere ansvar og selvstændighed til den enkelte.

Konkurrencen

Vind præmier fra Tele Danmark

Hvis du svarer rigtigt på spørgsmålene, deltager du i lodtrækningen om Gøglerskolens jubilæumsplakat og en Eastpak rygsæk sponsoreret af Tele Danmark.

- 1) Gøglerskolen havde jubilæum sidste år - hvor mange år har den eksisteret?
- 2) Hvad er aldersgrænsen for kursister på Gøglerskolen?
- 3) Hvilken afdød dansk kunstner er Gøglerskolens forbillede?

Afleveres/sendes til
Frit Oplysningsforbund,
Guldsmedgade 25,
8000 Århus C.

Eller send svaret på e-mail: fo-info@fo-aarhus.dk

Send din besvarelse senest den 15. marts. Husk at skrive navn og adresse på kuponen.

Vinder af sidste nummers konkurrence:
Christa Bugge, Gerlachsg. 1, Århus C

Svarene på konkurrencen i Nicolai nr.4, 1999

- 1) Titanic sank i 1912.
- 2) Det første fodaftryk blev sat på månen i 1969.
- 3) Berlinmuren faldt i 1989.

Fra komik til comedy

Af Henriette C. Andersen

Nicolai har kastet et blik på, hvordan komikken har udviklet sig til det, den er i dag

Hvis man i begyndelsen af 70'erne havde sagt til danskerne, at i 90'erne og ind i år 2000 ville det være komik, at en enkelt mand/kvinde stiller sig op helt alene uden rekvisitter og fortæller om hverdagssituationer, ville 70'ernes danskere nok ikke forbinde det med noget komisk. Men det gør vi i dag. 1970'ernes humor havde et grundlag, der var præget af kriser, som var fælles for alle danskere og var et udgangspunkt for humorister og komikeres arbejde. Oliekrisen kunne man f.eks. være enige om at gøre grin med og grine af for at lægge en distance til det besværlige i hverdagen. Det var i 70'erne de ugentlige satireprogrammer begyndte på TV. Mange emner blev taget op, men komikken var direkte politisk og blev gjort mere aktuelle via TV - det, der var sket i ugens løb blev taget under kærlig behandling af forfattere og skuespillere. Datidens sjove mænd var skuespillere, teksterne var indstuderede og skrevet til lejligheden. Teatrene kunne stadig trække et publikum på trods af flere og flere TV-apparater rundt omkring i de danske hjem.

80'erne som overgangsfase

I 80'erne neddæmpedes den politiske, satiriske komik i takt med at alle danskere blev mere og mere middelklasse. Humoren blev i stigende grad mere ironisk og sarkastisk. Komikken blev ofte bundet sammen med musik på en revy-agtig facon. Nogle stillede sig op helt alene med en guitar, f.eks. Eddi Skoller og Niels Hausgaard, mens andre gik sammen, f.eks. Linie 3 og Pallesen & Pilmark. Jakob Haugaard er et godt eksempel på, at en mere vanvittig form for humor blev udbredt i dette årti. Han slap ikke kun afsted med valgløfter om medvind på cykelstierne og store julegaver, men han blev senere valgt på de tomme løfter - som nok er mest komiske ved det! I 80'erne var der ikke længere de store politiske kriser, der kunne binde alle danskere sammen om et godt grin. Det gav de landsdækkende revyer svære betingelser, for det er et krav til dem, at lige meget om man kommer fra Vendsyssel eller Sjælland skal man kunne forholde sig til og grine af de samme morsomheder. Til gengæld er der flere af 80'ernes komikere, der er 'still going strong' og stadig med stor succes.

Stand-up comedy er 90'ernes komik.

Udgangspunktet for 90'ernes humor blev i udpræget grad ironi og sarkasme. Det nye var stand-up comedy, der begyndte at slå igennem hos mange i begyndelsen af 90'erne, fra starten mest hos de unge. Stand-up comedy er hurtig, improviseret, pågående og aggressiv i modsætning til det indstuderede og mindre personligt direkte ved 70'ernes og 80'ernes komik. Det er en amerikansk tradition, danskerne såvel som så mange andre lande har taget til sig. I USA har stand-up comedy været stort i årevis og komikerne trækker fulde huse i teatrene til forestillinger, der varer i flere timer. Her i landet er komikerne startet i det små rundt omkring på cafeerne, hvor den oprædende og publikum er meget tæt på hinanden. Humoren bliver meget personlig, fordi stand-up komikere ikke er skuespillere. De er sig selv og omdrejningspunktet er netop ofte komikerens eget liv. Stand-up komikerne er efterhånden blevet meget brugte underholdere - flere af dem er værter ved store mediebegivenheder, og mange er rykket ind i fjernsynsstudierne, hvor de har overtaget stolene fra 80'ernes talk-show værter. Rundt om i landet har de vundet så meget indpas, at det kræver mere plads til tilskuerne. Så stand-up komikerne er nu rykket ind på teatrene - og de trækker faktisk fulde huse. Siden begyndelsen af 90'erne er emnerne nok skiftet en smule, for mange af komikerne har etableret sig med familie, hus og stationcar. Men publikum er vokset op med dem, så de er i samme situation. På den måde er emnerne, der tages op, stadig let genkendelige for publikum. Det, at komikerne tager udgangspunkt

i sig selv og hverdagsfænomener, binder dem sammen med publikum og skaber et fællesskab. Publikum får et pusterum fra hverdagens travlhed og strabadser, som er det, der giver os danskere problemer i tiden. Og det virker - vi kan (næsten) alle genkende det og vi griner af det både i Vendsyssel og på Sjælland.

Krop, kommunikation og krumspring

En verden, hvor voksne lærer at lege og turde være sig selv

Af Henriette C. Andersen

Nicolai har fået en snak med lederen af Gøglerkolen, 'cirkusdirektør' P.C. Asmussen, om jubilæum, kursister, Storm P., komik og meget andet. Vi har hørt, at Gøglerkolen er lidt 'i familie med' Frit Oplysningsforbund, så spørgsmålet om, hvordan det hænger sammen, bliver starten på samtalen. "Inden Gøglerkolen blev daghøjskole, lå administrationen hos FO. Så vi er meget knyttet til FO", siger P.C., som 'cirkusdirektøren' hedder i daglig tale. "Sammen med Århus Teaterakademi og flere andre var Torben Dreier 'fødselshjælper', da skolen startede op netop under Århus Teaterakademi" P.C. slynger om sig med navne på alle de folk og institutioner, som var med da projektet startede op. Af alle de personer har han selv og Ruth Morell været med fra begyndelsen og de er stadig 'cirkusdirektører' begge to. "Beskæftigelses og social- og sundhedsforvaltningen var også med fra begyndelsen, for det har hele tiden været projektets erklærede målsætning, at kursisterne skulle have et mål med kurset og lave det, der i dag svarer til en handlingsplan. Enten skulle de have det inden starten eller også skulle de laves under forløbet. Sådan er det stadig".

Kursister med meget forskellig baggrund

Gøglerkolens kurser er for personer mellem 18 og 61 år. Vi spurgte P.C. om, hvem det er, der vælger at søge ind? "Det er en blanding af mænd og kvinder, som er motiverede for at arbejde med gøgl og teater. Det kan være personer, der er nået til et punkt, hvor de vil arbejde med sig selv, altså en proces i deres liv. Nogle vil bruge kurset fagligt til at blive optaget på en pædagogisk uddannelse eller de kan være uddannede i forvejen og har brug for en saltvandsindsprøjtning. Vi har haft sygeplejersker og socialrådgivere, og vi har haft mange kursister som er startet på Den fri Ungdomsuddannelse (FUU). Det kommer i bølger, hvem der søger ind i skolen. På et tidspunkt havde vi en del af BZ'erne fra Mindegade, som kom for at lære at jonglere med tallerkener - og brosten" - det sidste bliver tilføjet med et smil. " Det vigtigste for os er, at kursisterne er motiverede, eller at de med lidt hjælp når videre til at blive det. Vi har også kursister her, som søger ind, fordi de måske ikke tør søge terapi. For dem er kurset et spørgsmål om at udforske grænser og arbejde terapeutisk med sig selv." På kurserne undervises der i gøgl i bred forstand, men der er også fag som musik, dans, aritsteri, klovneri, komik, kulturhistorie og skriveværksted.

Udvikling under forløbet

"Vores kursister er som regel i en proces, en krise eller en anden form for udvikling, når de kommer her, og det er udvikling på både krop og sjæl. Alle kursisterne får "et pift" med herfra og der sker noget med deres selvforståelse - de fleste får mere tro på sig selv og de genfinder ressourcer, de havde glemt de havde. Det sker blandt andet gennem leg - ved nysgerrigt og disciplineret at gå ind i en leg og genopdage barnet, f.eks. ved at være klovner. Det viser sig, at energien sidder dybt i dem og kommer frem, også ved at de bevæger sig fem timer dagligt. Der sker noget, når kropslighed og sanselighed øves - det der kan blokere for livets energier slippes fri, når man f.eks. skal spille klovner med bind for øjnene og man må snuse sig frem. Det kan være en både skræmmende og pirrende oplevelse. " Det viser sig at være meget forskelligt, hvad kursisterne kommer ud i efter et kursusforløb på Gøglerkolen. Mange går videre med FUU, søger ind på pædagogiske fag, bliver idrætslærere, begynder at læse dramaturgi og nogle få bliver artister. "En enkelt er slået igennem på Broadway efter at have gået på skole, hvor De Niro og alle de andre store har gået", siger P.C. med slet skjult stolthed. "Hver elev får sit 'gennembrud' på et tidspunkt i forløbet og ofte er det ikke der, hvor han/hun selv troede det ville være. For eksempel tror mange, at de ikke kan synge, for det har deres lærer engang fortalt dem, men det viser sig at de er glimrende sangere, når de får undervisning i at synge. Andre har fået at vide, at de ikke er boglige og ingen fantasi har, fordi de ikke kan stave. Jeg er selv ordblind, men havde på et tidspunkt en lærer, der gav mig gode karakterer, for jeg lavede nogle gode historier og

fantasien fejlede ingenting , selvom jeg ikke stavede godt. Min lærer var enig med Mark Twain, som havde ondt af dem, der ikke har fantasi til at stave et ord på mindst to måder." Nicolai spurgte, hvordan man så får ordblinde i gang med at skrive? "Én metode er at lave kravleøvelser med dem, eller krydsøvelser, som det hedder. Når de lærer mere om kropslighed, om baggrunden for deres blokeringer og når de får skriveøvelser, hvor de producerer egne sange og tekster, ender det med, at kommer i gang - både med at skrive og læse. De bliver boglige, fordi interessen for gøgl og cirkus er der - det er læring fremfor indlæring".

10 år og nye tiltag

I løbet af de 10 år, Gøglerkolen har eksisteret, er der selvfølgelig sket meget. Det sidste nye tiltag er et kursus, der hedder 'Fremtidsguiden'. Det er et kursus for ledige HK'ere i alderen 40 til 60 år, støttet af Arbejdsmarkedsrådet for Århus Amt. Århus Købmandsskole er med i projektet, da indholdet af kurset både omfatter gøgl, edb og marketing. Ruth Morell er promoter for disse kurser, hvis kursister med Ruths ord 'sprøjtes ud i jobs' for tiden. Det var sidste år, Gøglerkolen havde 10 års jubilæum. Det blev festligholdt over to gange. Første gang var i januar efter en fyringsrunde, hvor skolen måtte sige farvel til en tredjedel af lærerstaben på grund af nedskæringer på daghøjskoleområdet. Men i stedet for at fokusere på det triste, valgte man at vende tragedie til komedie, som klovnene gør, med en stort anlagt cirkusforestilling. Den anden jubilæumsfest blev holdt i november sidste år og det faldt pudsigt nok sammen med 50 året for dagen, hvor Storm P. døde. Det er ikke tilfældigt, at netop den blev valgt, for Gøglerkolen har et helt specielt forhold til Storm P.

Storm P.'s arvtagere

Storm P. er et forbillede for Gøglerkolen og indgår som en del af undervisningen i kulturhistorie. "Skolens klovnefigur ligger tæt op ad Storm P.'s, som er en karakter klovn og langt fra den vattede, amerikaniserede McDonalds klovn", siger P.C. Skolen er stolt af, at Storm P. museets direktør, Jens Bing, har kaldt eleverne for 'Storm P.'s arvtagere' efter at have set dem optræde ved forestillinger, iscensættelser og happenings. Storm P.'s liv med cirkus og gøgl er en mindre kendt side af ham. "Storm P. kom ud af slagterfamilie og det var ikke fint nok til, at han kunne optages på kunstakademiet i København", fortæller P.C. "I stedet tog han til Paris for at male og det viser det "gøglerdrive", der var i ham. På Gøglerkolen lider vi heller ikke af berørings- eller præstationsangst - vi gør bare tingene. Storm P. havde også en forkærlighed for vagabonder og fattigrøve, som vi deler på Gøglerkolen. Vi synes, det er en nødvendighed at dyrke det kulturelle miljøes græsrod og de kreative miljøer. De får ingen chancer længere. Det er kun de kunstnere, der er etablerede i forvejen, som får støtte". Vi lader den sidste sætning stå ukommenteret. Imens kan vi så glæde os over at bo i byen med den enestående Gøglerkole. Og vi kan glæde os til det næste hold kursisters optræden.

Æbleopskrift - Bourgogneæbler med fyld

Ingredienser:

4 æbler

3 dl Bourgogne rødvin

100 gr. sukker

1/2 stang kanel

2 hele nelliker

Fyld:

100 gr. kvark 45% 2 spsk. sukker

1/2 tsk. revet citronskal

1 tsk. finthakkede pistaciekerner

Æblerne skrælles, halveres på tværs og kernehuset skæres ud: Læg dem i en skål med skæreflader nedad. Vin og sukker blandes. Kanelstang og nelliker tilsættes og blandingen hældes over æblerne.

Koges under læg i 6-8 minutter på 500/600W i mikrobølgeovn eller alm. ovn v. 200 grader i 15-20 minutter til de er møre (alt efter æblesort og æblernes størrelse).

Vend æblerne efter halvdelen af kogetiden, så de bliver jævnt tøde over det hele. Lægges til afkøling. Kvarken blandes med sukker og citronskal. De afkølede æbler fyldes med kvarblandingen og drysses med hakkede pistacier.

Opskriften er fundet på internettet.

En hængende oase i baggården hos FO

Af Sussie Pagh - midtbyens grønneguide

Der er bevilget 310.000 kr. fra Århus kommunes Grønne Pulje

til opsætning af en hængende have i baggården hos Frit Oplysningsforbund i Guldsmedgade 25

Den ca. 80m² store have skal opsættes i løbet af sommeren og efteråret 2000 og skal hænge i 1.sals højde

over bilerne i gården. Den skal opføres i miljøvenligt limtræ, og der skal være buske, træer, græs og

forhåbentlig mange blomster, insekter og fugle i haven. Den skal dels være et fristed for personale og

kursister hos Frit Oplysningsforbund og dels bruges som

formidlingshave, så ejere af andre baggårde forhåbentligt får mod på at opføre lignende haver. Desuden skal

der afholdes kurser om alle mulige grønne baggårdstiltag, som regnvandsopsamling, beplantning,

fuglekasser, kompostering mm.

Projektet er kommet istand ved et tæt samarbejde mellem arkitekt (maa) Marion Søndergaard, Bjarne

Mortensen F. O. 's pedel og Sussie Pagh den grønne guide for Århus midtby. Kommunens grønne pulje blev

søgt d. 1.11.99 og allerede d.16.12.99 var der grønt lys fra den Grønne Pulje til at opføre haven.

Der er mange fordele ved den hængende have. Den vil forhåbentlig danne præcedens, og medvirke til flere

grønne initiativer i midtbyen. Krav til bygninger, passage og bilisme giver ofte problemer, når man vil i gang

med at beplante midtbyen. Baggårde skal ofte stå til rådighed som parkeringspladser, hvilket normalt hindrer

beplantning, hvis man ikke tænker alternativt og planter i 1 sals højde. Det er vigtigt at byerne bliver

grønnere i fremtiden. Mange lider af astma pga. den stigende luftforurening. En massiv beplantning i byerne

sammen med mindre trafik vil gøre byerne sundere at være i. Hertil kommer den psykiske velvære ved at

færdes i noget grønt og levende.

By-natur

Man må væk fra den traditionelle tanke om at naturen hører til udenfor byen. Sten- og ørkenlandskaber kan

være smukke, med deres ensartede skønhed og fascinerende goldhed. Det er dog ikke her mennesker har

valgt at slå sig ned for at leve permanent. Alligevel bygger vi byer som stenlandskaber i mursten og beton. Vi

arbejder og bor i byen, men søger ud i naturen når vi skal slappe af og have det rart. Så hvorfor ikke lave

byen til et grønt sted, hvor det er rart at være, når det alligevel er dér de fleste mennesker tilbringer

hovedparten af deres tid.

Sussie Pagh Grøn guide for Århus Midtby

Din lokale miljøvejleder

Tlf. 86125002

Billeder på en grøn by

Er Århus en grøn by, som der står i kommunens turistfolder og set i forhold til andre storbyer? Kom og se

lysbilleder fra byer, hvor man ikke kan acceptere manglen på natur, se hvordan det kan lade sig gøre at bo

på 5. sal og alligevel kunne gå ud i den dejlig have med træer og buske. Bodil Kjær, arkitekt og profeser,

Sussie Pagn, Grøn Guide for Århus midtby, og Marion Søndergaard, arkitekt maa, vil med lysbilleder, oplæg

og modeller give et helt nyt syn på bynatur. De vil komme med ideer og inspiration til, hvordan man kan lave

hængende haver, skove på tagene og højbede langs hussokler. Der lægges op til debat om begrænsninger

og muligheder for at få en grønnere by at leve i.

Pris 60 kr.

8/3 on 19.00

Grøn by Guldsmedgade 25

Et sundt grin

Af Henriette C. Andersen

Frit Oplysningsforbund laver ikke kun aftenskolekurser og daghøjskoleforløb. FO har også en lang række foredragsholdere 'i stald' i en foredragspakke fyldt med spændende emner og ditto foredragsholdere.

Nicolai har talt med Bent Kirkeby om foredraget 'Latteren som helbreder' med undertitlen: 'Grin dig sund'. Vi fik en snak med ham om grin og humor.

Bent Kirkeby fortæller en del om det at grine og sige, at han kan bruge lang tid på det teoretiske, men i bund og grund er det ikke særlig morsomt. Han gør derfor heller ikke så meget ud af det i sine foredrag. Til gengæld gør han meget ud af humor. "Jeg har været højskolelærer gennem mange år og har set, at humor er forskellig fra person til person, fra egn til egn, mellem kvinder og mellem mænd", siger Bent Kirkeby. "I Danmark er den sarkastiske og ironiske humor mest udbredt. Vi gør grin med problemerne og kan f.eks. sagtens lave grin med vores skilsmisse et stykke tid efter, hvorimod der ikke er humor omkring det at være nyforelsket. Under krigen var der masser af humor vendt mod tyskerne som et fælles onde. Humoren var en overlevelsesmekanisme. I dag ser vi den form for humor eller galgenhumor blandt patologer eller Falck-reddere. Og blandt handicappede er der masser af sarkastisk humor - der er ingen, der laver flere vitser om spastikere end spastikerne selv".

Det er ikke pænt at skringe af grin

Nicolai spørger, Bent Kirkeby hvorfor han tror, det er blevet så populært at holde latterkurser og hvorfor der er så mange latterklubber? "Der findes næsten ingen fællesproblemer i Danmark mere, så den underfundige humor er lille og vi griner for lidt. Når de fleste af os ikke har noget at le af i dagligdagen, mødes vi for at le af ingenting. Nu er danskerne næsten alle blevet bedsteborgere og så er det ikke pænt at skringe af grin. I serien Matador ser man ikke mange grin i overklassen, hvorimod der er meget humor og latter hos folkene i arbejderklassen. I overklassen bliver humor undertrykt og opfattes som meget useriøst. Jeg tror, folk savner den folkelige, basale humor, savner en fælles latter med vennerne. Men i latterklubberne griner man af ingenting, man griner for at grine - i stedet skulle vi komme mere ud, få nogle fællesoplevelser eller lave dem selv, så der er noget virkeligt at grine af. Men vi er bange for at blive til grin - ironien har gode kår og hvis man føler sig højt på strå, er det ikke sjovt at blive til grin".

Bent Kirkeby holder mange foredrag om humor og hver gang tilpasses foredraget den målgruppe, han står overfor. Men fælles for alle foredragene er, at de krydres med masser af vittigheder.